

PROGRAM ZDROWOTNY
***Profilaktyka zaburzeń
depresyjnych wśród młodzieży
w wieku 16 – 17 lat***

zrealizowany w 2013 roku na zlecenie
Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Lubelskiego,
koordynowany przez Fundację PRAESTERNO

Cele Programu

Cele szczegółowe:

- edukacja w zakresie depresji oraz rozwijanie świadomości występowania depresji w młodszych grupach wiekowych -
- kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych
- przeprowadzenie wczesnej diagnozy problemów psychoemocjonalnych przeżywanych przez uczestników

Oczekiwane efekty

- uzyskanie wczesnej diagnozy problemów psychoemocjonalnych grup uczestników
- zwiększenie wiedzy na temat występowania i możliwości leczenia zaburzeń depresyjnych - wzrost świadomości na temat wczesnej diagnozy zaburzeń depresyjnych i możliwości leczenia
- wzrost umiejętności radzenia sobie ze stresem i rozwiązywania problemów - kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwinięcie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych,

Przebieg programu

Zajęcia w ramach Programu realizowane były w grupach, każda grupa odbyła dwa spotkania:

- 3-godzinne spotkanie poświęcone wczesnej diagnozie zaburzeń psychoemocjonalnych (stres i objawy depresyjne) oraz przekazaniu podstawowej wiedzy na temat młodzieżowej depresji,
- 5-godzinne warsztaty psychoprofilaktyczne wzmacniające czynniki chroniące przed zaburzeniami psychoemocjonalnymi

oraz poprzez

- indywidualne konsultacje psychologiczne dla uczniów wykazujących symptomy problemów psychoemocjonalnych (podwyższony poziom stresu i objawy depresyjne) ocenionych na podstawie wyników kwestionariuszy.
- Zagwarantowanie możliwość konsultacji psychiatrycznej dla najbardziej potrzebujących uczestników programu (na podstawie indywidualnej konsultacji psychologicznej).

W programie wzięło udział **652** uczniów szkół ponadgimnazjalnych różnych typów, zlokalizowanych w 15 miejscowościach województwa lubelskiego.

TYP SZKOŁY		Ogółem
	częstość	N=652
LO	236	36,2%
LP	43	6,6%
technika	302	46,3%
ZSZ	71	10,9%

Podział wiek/ płeć

Wiek uczestników programu		
	Częstość	Procent
starsi (1996)	318	48,8
młodszy (1997)	334	51,2
Ogółem	652	100,0
Płeć uczestników		
	Częstość	Procent
chłopcy	229	35,1
dziewczęta	423	64,9
Ogółem	652	100,0

POWIATY

powiat	miasto	liczba uczniów
LUBARTOWSKI	KOCK	37
LUBARTOWSKI	LUBARTÓW	36
LUBELSKI	NIEDRZWICA DUŻA	12
LUBELSKI	BEŁŻYCE	36
LUBELSKI	BYCHAWA	17
LUBLIN	LUBLIN	85
ŁĘCZYŃSKI	ŁĘCZNA	76
OPOLSKI	OPOLE LUBELSKIE	55
PUŁAWSKI	PUŁAWY	57
PUŁAWSKI	KAZIMIERZ	51
RYCKI	RYKI	56
RYCKI	DĘBLIN	47
ŚWIDNICKI	TRAWNIKI	23
ŚWIDNICKI	PIASKI	14
KRAŚNICKI	KRAŚNIK	50
RAZEM		618
DODATKOWI UCZESTNICY Z LUBLINA		34

ZASTOSOWANE METODY DIAGNOSTYCZNE

W ramach badania audytoryjnego (w grupach) zastosowano trzy kwestionariusze diagnozujące poziom natężenia zaburzeń depresyjnych i stresu:

- **Skalę depresji Becka (BDI),**
- **Skalę depresji u młodzieży Kutchera (KADS),**
- **Kwestionariusz ogólnego stanu zdrowia GHQ-12 Davida Goldberga.**

WYNIKI BDI

Objawy depresji zdiagnozowanej skalą BDI			
	razem	chłopcy	dziewczęta
BEZ DEPRESJI	63,8%	82,1%	53,9%
DEPRESJA	36,2%	17,9%	46,1%
Zasięg i głębokość depresji – chłopców i dziewcząt			
	razem	chłopcy	dziewczęta
BEZ DEPRESJI do 11	63,8%	82,1%	53,9%
LAGODNA DEP. 12-26	29,4%	15,7%	36,9%
UMIARKOWANIE CIEZKA 27-49	6,4%	1,7%	9,0%
BARDZO CIEZKA 50-63	,3%	,4%	,2%

Wśród 21 grup opisów objawów depresji najczęściej przeżywanymi komponentami depresyjnymi (powyżej 40% wskazań) były:

- obawy co do przyszłości (63% wskazań)
- poczucie winy (52%)
- drażliwość (49%)
- trudności z podjęciem decyzji (44%).
- odczuwanie smutku (43%)
- negatywny stosunek do siebie (41%)
- popełnianie błędów i zaniedbania (40%)

WYNIKI KADS

Objawy depresji zdiagnozowanej skalą KADS

	razem	chłopcy	dziewczęta
	N=652	N=229	N=423
brak zaburzeń depresyjnych (do 5 p-tów)	85,3%	92,1%	81,6%
zaburzenie depresyjne (co najmniej 6 p-tów)	14,7%	7,9%	18,4%

znacząco częściej depresję przeżywały dziewczęta (18%) niż chłopcy (8%) oraz starsi uczestnicy w porównaniu z młodszymi

wśród 6 komponentów depresji w skali KADS w ostatnim tygodniu najczęściej uczestnicy programu przeżywali wyczerpanie fizyczne, zmęczenie, brak energii, brak motywacji, poczucie nieradzenia sobie (42% wskazań)

dość częste myśli, plany albo czyny samobójcze lub samouszkodzające ujawniło 10% osób.

KWESTIONARIUSZ OGÓLNEGO STANU ZDROWIA GHQ-12

w całej badanej grupie podwyższony poziom stresu psychologicznego relacjonowała ponad połowa badanych (52%). Znacząco częściej stresu doświadczali dziewczęta (61%) niż chłopcy (34%) oraz starsi uczniowie (57%) w porównaniu z młodszymi (46%).

Wyniki GHQ-12 w branych pod uwagę kategoriach respondentów

	razem	chłopcy	dziewcz ęta	16 lat	17 lat
podwyższony poziom stresu psychologicznego (co najmniej 3 spośród 12 objawów)	51,6%	34,2%	61,0%	46,4%	57,1%

PODSUMOWANIE GHQ,BDI,KADS

Objawy depresji i/lub dystresu – dane łączne	
OBJAWY (udziały GHQ,BDI,KADS)	ogółem
	N=652
BEZ OBJAWOW	43,6%
TYLKO STRES	19,8%
STRES I DEPRESJA	31,8%
TYLKO DEPRESJA	4,8%

PODSUMOWANIE GHQ,BDI,KADS

płeć

Objawy depresji i/lub dystresu – porównanie dziewcząt i chłopców

OBJAWY (udziały GHQ,BDI,KADS)	ogółem	chłopcy	dziewczeta
	N=652	N=229	N=423
BEZ OBJAWOW	43,6%	61,4%	34,0%
TYLKO STRES	19,8%	20,6%	19,4%
STRES I DEPRESJA	31,8%	13,6%	41,6%
TYLKO DEPRESJA	4,8%	4,4%	5,0%

PODSUMOWANIE

- Spośród 652 uczestników programu 239 osób o najwyższych wynikach (37% uczestników) zaproszono na spotkanie z psychologiem w celu przeprowadzenia pełnej diagnozy.
- Na indywidualne konsultacje z psychologiem zgłosiło się 140 osób (to jest 59% zaproszonych, 21% wszystkich uczestników).

- 18 osób skierowano do psychiatrii z czego na konsultację psychiatryczną zgłosiło się 5 osób
- 76 osób (54% tych, którzy skorzystali z konsultacji psychologicznej, 12% wszystkich uczestników) skierowano do specjalistycznych placówek
- 22 osobom zarekomendowano kontakt z psychologiem/pedagogiem szkolnym (16% osób, z którymi odbyto konsultację psychologiczną).

Łączna ilość uczestników programu z objawami depresji i/lub dystresu (odczuwanego w okresie nie dłuższym niż ostatnich kilka tygodni) wynosi 56%.

Wynik jest istotnie wyższy wśród dziewcząt (66%) w porównaniu z chłopcami (39%).

Obecność tendencji autodestrukcyjnych (myśli, plany lub próby samobójcze lub samouszkodzające) stwierdzono u 22% uczestników programu.

Tendencje autodestrukcyjne istotnie częściej charakteryzują dziewczęta (26%) niż chłopców (14%).

Wiek nie różnicuje częstości występowania tendencji autodestrukcyjnych wśród uczestników programu.

Tendencje autodestrukcyjne o dużym natężeniu ujawniło 4% młodzieży uczestniczącej w programie. Różnice między chłopcami i dziewczętami oraz między 16- i 17-latkami nie są istotne statystycznie.

OCENA PROGRAMU

- 82% uczestników stwierdziło, że udział w programie był dla nich przydatny (w tym 40%, że zdecydowanie przydatny),
- 69% poczuło – dzięki uczestnictwu w programie – że są przygotowani do lepszego radzenia sobie w sytuacjach trudnych (w tym 20% zdecydowanie),
- wiedza uczestników na temat zaburzeń depresyjnych, czynników ryzyka i czynników chroniących przed zaburzeniami znacząco zwiększyła się.